

Deseta redna konvencija S.N.P.J.

ZAPISNIK

DESETE REDNE KONVENCIJE
SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

odvijanje v glavnem stanu SNPJ od 22. maja do 3. junija 1933

(Nadaljevanje 14. seje.)

Br. predsednik želi vedeti, ali je zbornica na svoji 13. seji resala sklep, da se zboruje tudi zvečer.

Odgovorjeno, da se je o tem govorilo in da bi bilo dobro, ako odločijo sklep, da se zboruje nočjo.

Br. predlagano in sprejeto je, da se zboruje nočjo od 7. do 10. Sklep velja samo za nočjo.

Br. predsednik nato sporoči zbornici, da zapisnikarja protentno, da bi se jima naložilo dodatno breme izredne večerne seje, zato je z zapisniki rednih sej veliko dela in bi vsa ne mogla govoriti. Želi, da zbornica nekaj ukrene v tem pogledu.

Br. predlagano in sprejeto, da se za izredne seje določi izrednega zapisnikarja.

Br. Cainkar predlaga s. Simčič za zapisnikarico današnje večerne seje.

Zbornica hoče vedeti, ali je s. Simčič pripravljena sprejeti. Zbornica ni navzoča in br. Cainkar odgovori, da je objubilna.

Nato zbornica soglasno odobri predlog, da vodi zapisnikarja večerne seje s. Simčič.

Delegat Potokar govori o delegatih, ki zavlačujejo konvencije, da se jih pošlje domov.

Br. predsednik izjavi, da se bo držal dnevnega reda in opravi ter kritizira člane konvencije, ki venomer zavlačujejo konvencije in vpraša zbornico, kaj misli, da si bo mislilo članstvo o tem, če čitalo zapisnik te konvencije?

Prva točka na dnevnem redu je poročanje odseka za pravila. Poroča tajnik odseka br. Medveshek.

VII. Gospodarski odsek.

1. točka je sprejeta brez ugovora kakor jo priporoča odsek.

XVI. Publikacije.

1. točka sprejeta brez ugovora. Prav tako je sprejeta soglasno točka tega člena.

Br. Siskovich misli, da bi bilo dobro odložiti to točko dokler ne bo odsek za publikacije.

Br. Alesh pa pravi, da to nima opravka s tem in da se ta točka sprejme brez skrbi sprejme.

Odsek predlog soglasno sprejet.

XXXVIII. Dolžnosti in pravice društvenih uradnikov. Nova točka med prejšnjo 3. in 4. točko (zdaj 4. točka).

Predlagano, da se sprejme.

Delegat dr. št. 86 ugovarja proti tej točki.

Br. Medveshek pojasnjuje, da je bilo že sprejeto, da morajo društveni tajniki oz. društveni zastopniki za Prosveto naročiti dnevnik Prosvete.

Delegat dr. št. 86 tolmači stvar drugače.

Br. Medveshek prečita sporno točko.

Del. dr. št. 638 ugovarja novi točki.

Del. dr. št. 39 tudi ugovarja, češ, nekateri društv. tajniki so in mi sploh ne smemo vsiljevati nobene stvari. Priporoča, da dala dnevnik zastopnik vsem takim tajnikom.

Br. Vidmar želi, da se sprejme dodatek, da gl. upravni odsek dela v tem pogledu izjeme.

Br. Medveshek čita popravljeni točko.

Nova točka je nato sprejeta z zadostno večino.

Br. Medveshek poda poročilo o 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11. in 12. točki tega člena, ki so vse sprejete v smislu odsekovih priporočil.

XXXIX. Društvene seje.

Vse točke tega člena so sprejete kakor predlagane po odseku.

XXXX. O sklepanju bolniške podpore.

Vse točke tega člena sprejete v smislu odsekovih priporočil.

XXXXI. Društveni zdravniki.

Vse točke tega člena sprejete kakor jih predlaga odsek za zdravila.

XXXXII. Razpust društva.

Vse točke tega člena sprejeti nespremenjeni kot priporočila.

VPLAČILA—RAZREDI

XXXXIII. Pristopnina.

1. točka tega člena je sprejeta brez ugovora v smislu odsekovih priporočil.

XXXXIV. Razredi.

1. točka. Predlagano, da se ustanovi razred 50c bolniške podpore in dvadrolarski razred ostaneta, dočim se v tridrolarski razred odloči, da se sprejme več novih članov.

Priporočilo manjšine je, da se ne ustanovi razreda 50c bolniške podpore in da ostaneta ta točka nespremenjena.

Br. Vidmar zagovarja ustanovitve razreda 50c bolniške podpore in pojasnjuje, da nova točka ne odpravi tridrolarskega razreda, temveč samo novih članov se več ne bo sprejemalo. Predlaga sprejeto večino.

Br. Vidmar pojasnjuje oba predloga.

Predlagano, da se sprejme priporočilo manjšine.

Zaključek izjavlja, da bo nova določba enostavno uničila tridrolarski razred, ker ne bo več novih članov.

Br. Alesh svari zbornico, da ne bo rešila tega vprašanja z namenom in skakanjem in da naj bo trezna in prevdarna. Zgodilo se je, da se sprejme večino. Meni, da je SNPJ edina slovenska organizacija, ki ima še tridrolarski razred bolniške podpore in da obseva nevarnost, da bo ta razred hudo izkoriščen, ako se ga sprejme.

Del. Zigel meni, da ni pravilno, ako zapremo vrata novim članom v višje razrede in da se ne bo hotel nihče zavarovati za 50c bolniško podporo.

Br. Medveshek govori o predlogu večine je oddanih 127 glasov. Predlog manjšine je oddanih 40 glasov.

Br. Vidmar je sprejet predlog večine.

Br. Vidmar je sprejeta brez ugovora kot priporočila.

XXXXV. Asement

Br. Medveshek čita prvo točko.

Predlagano, da se sprejme kot priporočila odsek.

Br. Bratkovich vpraša, ali se morejo zavarovati v smislu te določbe, ki so prekoračili predpisano starost.

Odgovorjeno, da ne.

Delegat dr. št. 182 meni, da to ne bo pravilno in bi pomenilo, da bi se dvadrolarski sklad bolniške podpore uničil.

Br. Novak pojasni, da je odsek baziral ta asement na podlagi določbe, ker je v dvadrolarskem razredu vedno primanjkljaj, zato asement za ta razred na podlagi asementa za tridrolarski razred. Ker se želi, da ta razred ostane, je napravil tako, da bo bol. podpora v tem razredu nekoliko manjša, da se s tem izognemo izrednim dokladam. To je potrebno, ker se ta razred ne izplačuje in ker je treba odpraviti vse doklade, ki škodujejo vsaki organizaciji. Kdor hoče ostati v tridrolarskem skladu pa naj plača nekoliko več mesečnega asementa, kar bo vsekakor lažje kot izredni asement. Ako bo prišlo do novih izrednih asementov v višjih skladih, bodo s tem uničeni. Tridrolarski sklad zadnja leta itak rapidno nazaduje in ima jedva dobrih 1700 članov.

Sledi glasovanje, ki z veliko večino potrjuje odločitev odseka za pravila.

2., 3., 4. in 5. točka tega člena so sprejete brez ugovora v smislu odsekovih priporočil.

"A" PLAČILNA LESTVICA ZA POSMRTNINE

Sprejeto, kakor priporočano po odseku za pravila.

XXXXVI. Izredni asement

1. točka je spremenjena.

Predlagano, da se sprejme.

Del. dr. št. 182 vpraša za pojasnila glede zvišanja in znižanja asementa.

Br. Vidmar odgovarja, da je točka dovolj jasna: jednoti, oz. njenemu gl. upravnemu odseku je pridržana pravica znižati podporo ali zvišati asement in meni, da bo to zelo dobro za organizacijo.

Br. Alesh meni, če bi stalo v pravnih, da ima gl. upravni odsek pravico zvišati asement ali znižati podporo, bi imeli veliko manj težav na civilnih sodiščih.

1. točka tega člena je nato sprejeta kot priporočana z zadostno večino.

IZPLAČILA—PODPORE

XXXXVII. Bolniška podpora

1. točka prvi odstavek je sprejet v smislu odsekovih priporočil.

Odstavek a) sprejet kot priporočeno po odseku.

Odstavek b) sprejet kot priporočila odseka.

Odstavek c) sprejet kot priporočan po odseku.

Odstavek d)

Br. Trček želi, da se računa vsota prejete bol. podpore od 1. 1920.

Br. Novak pojasni in utemelji odsekovo priporočilo ter ga priporoča kot najsigurnejše.

Odstavek d) je sprejet kot priporočano po odseku.

2. točka.

Predlagano, da se ta točka sprejme v smislu odsekovih priporočil.

Br. Medveshek pravi, da se je odsek zedinil za 7 mesto 10 dni, neglede na to, ali je bolni član v bolnici ali doma, ker se mu je videlo najbolj priporočljivo.

3. točka.

Delegat dr. št. 699 podpira predlog, da se odsekovo priporočilo sprejme.

Delegat Kosela meni, da preveč hitimo z raspravo o bolniški podpori, ki bi morala biti bolj temeljita in bi morala trajati do pet dni.

Delegat Vidmar pravi, da je Milvauška federacija za to, da se določi samo 5 dni. Predlaga, da se vstavi popravek: "Za prvih pet dni bolniški se ne plača bolniške podpore," itd.

Del. dr. št. 239 pravi, da povsod trgamo, le pri asementu ne ter ne odobrava odsekovih priporočil.

Del. C. E. Zarnick meni, da se s priporočilom odseka za pravila dela krivica članom, ki niso še prejeli nobene podpore ter se izjavlja za Vidmarjev predlog.

Prav tako se strinja s predlogom br. Vidmarja dr. št. 10.

Br. Novak pojasnjuje, da je odsekovo priporočilo kompromisnega značaja in da se je pri tem oziralo na želje članstva.

Del. Zevnik hoče ugotoviti, da se ni oziralo na želje članstva, ki zahteva, da se dotična določba glasi na 5 dni.

Del. dr. št. 278 in 181 sta za predlog br. Zarnicka.

Br. Medveshek sporoči, da je odsek za pravila sprejel popravek v smislu Vidmarjevega predloga.

Sledi glasovanje, ki izpade v prid popravljenemu predlogu odseka za pravila.

LESTVICA

a) Lestvica \$1 dnevne bolniške podpore

Odsek priporoča, da ostane nespremenjena. Sprejeto brez ugovora.

b) Lestvica \$2 dnevne bolniške podpore

Tudi ta lestvica je sprejeta brez ugovora v smislu odsekovih priporočil.

Br. predsednik odloči petnajst minut odmora.

Drugemu delu seje predseduje 2. podpredsednik br. Somrak.

Del. Širčič želi, da ga zbornica oprosti za nočjo in jutri, ker ima opravka na sodišču. Predlog, da se mu to dovoli, je sprejet brez ugovora.

Odsek za pravila nadaljuje svoje poročilo.

c) Lestvica \$3 dnevne bolniške podpore

8. točka. Dodatek, ki predvideva ponovno vpeljavo bolniških kart.

Dodatek predlaga večina, dočim poročilo manjšine nasprotuje. Predlagano, da se sprejme priporočilo manjšine.

Del. Zigel meni, da se takšne karte niso nikdar vpotevale in se tudi ne bodo, le tajniki bodo imeli več dela.

Del. dr. št. 54 je za predlog večine.

Del. dr. št. 179 mu nasprotuje.

Br. Medveshek pojasnjuje predlog večine ter izjavi, da je pristal nanj tudi gl. tajnik br. Vidmar.

Sledi glasovanje.

Predlog večine dobi 88 glasov.

Predlog manjšine dobi 75 glasov.

Vse nadaljnje točke tega člena razen 12. so sprejete brez debate.

Delegat št. 88 zahteva, da se črta beseda "gledališče."

Br. Medveshek pojasni, da se ta določba tiče članov, ki so poškodovani na pr. na roki in katerim zdravnik dovoli poseganje gledališča.

Br. Klopčič zahteva, da se točno in jasno definirajo prestopki.

Del. št. 447 vpraša: Ako se član javi zdravega pri društ. tajniku, pri zdravniku pa ne, ali zagreši prestopek?

Medveshek: Član je zdrav čim se javi zdravega društ. tajniku.

12. točka je nato sprejeta kot predložena po odseku.

13. točka je sprejeta brez ugovora.

14. točka.

Predlagano, da se sprejme v smislu odsekovih priporočil.

Br. Zakovšek izjavi, da je absolutno proti temu in da mora ostati pri starem.

K stvari govori dr. Zavertnik, ki meni, da bo najboljša, če ostane kot je, to je po starem.

Del. Bruce vpraša, ali se izplača dajati tistih 15 dni podpore v gotovini? Predlaga, da se točka vrne odseku, ki naj jo popravi, da se bo glasilo, da se dotična vsota kreditira otroku v mlad. oddelku.

Nato je 14. točka sprejeta kot priporočena po odseku.

15. točka. (Nova.)

Del. št. 304 želi vedeti, kaj se naj stori s člani, ki v teku dveh let pridejo iz umobolnice? Ali bi ne bilo potrebno, da se ukrene nekaj v prid teh članov?

Br. Alesh pojasni, da je za take posamezne člane sklad izrednih podpor in meni, da gl. upravni odsek gotovo ne bo zavrnil nobene upravičene prošnje.

Br. Novak pojasni, da pomeni nova določba dodatno ugodnost za take člane, ker jim dovoljuje asement za dve leti. Če pa je kak tak član v umobolnici več kot dve leti, je akoro gotovo, da bo ostal v nji.

Del. Zevnik želi, da se po možnosti skrbi za take člane s tem, da se jim preskrbi potrebščin, kakršnih v umobolnici niso deležni.

16. točka.

Odstavek a) je sprejet.

Odstavek b)

Del. Bruce predlaga, da se določi za jetiko doba enega leta, za vse druge v tem odstavku navedene bolezni pa dve leti izjeme.

Dr. Zavertnik govori k stvari ter izjavi, da je za to, da ostane po starem.

Odstavek b) je sprejet kot priporočano po odseku.

Odstavek c) je črtan.

Odstavek e) sprejet kot predlagano.

Odstavek f)

Br. Vidmar hoče vedeti, zakaj se je črtalo določbo glede silobrana.

Br. Novak pojasni, da se je ta določba prepogosto zlorabljala. Obenem pojasni, da se ta določba ne tiče staveksovih straž, ako milica ali pobojniki navalijo nanje.

Odstavek f) je sprejet v smislu odsekovih priporočil.

Odstavki g), h), i), j) so sprejeti v smislu odsekovih priporočil.

Prav tako so sprejeti vsi ostali odstavki te točke.

Lestvica izplačevanja bolniških podpor (omejitve)

Odsek za pravila poda točko za točko. Vse določbe so sprejete kot priporočane po odseku za pravila.

XXXXVIII. Operacije

1. točka.

a)—Predlagano, da se sprejme kot čitana.

Vse točke tega člena so sprejete kot priporočano po odseku za pravila.

Odsek za pravila je s tem začasno končal svoje poročilo.

Konvencijni tajnik br. Lotrich prečita protestno izjavo dr. št. 711 proti svojemu članu Tony Tironiju ter protest dr. št. 53 proti sklepu konvencije, da se odpravijo posojila na posestva članov.

Protesta sta vzeta na znanje.

Pozdrave konvenciji so poslali:

Boris Mrmolja, član društva Mir št. 142, Michael Pleshe, član dr. št. 118, Pittsburgh, Pa., dr. št. 287, Traunik, Mich., dr. št. 123, Panama, Ill., in Slovenska zadruga zveza, Cleveland, O.

Br. Vidmar pojasni glede certifikatov za povratno vojniško delegatov, da je družba sporočila, da ostanejo v veljavi 30 dni po dnevu izdaje voznega listka.

Nato je seja zaključena ob 12. uri.

Matt Petrovich, konv. predsednik. Ivan Jontex, zapisnikar.

15. SEJA

31. maja popoldne

Br. Petrovich otvori sejo ob 1. popoldne.

Za reditelja je imenovan br. Lekše (377).

Br. Mrmolja poroča v imenu poverilnega odseka, da je navedenih 208 delegatov in glavnih odbornikov.

Br. Fisher (484) poroča, da je 27. maja umrl član Frank Straus. Na poziv brata predsednika vsi vstanejo v znak sožalja.

Br. Zupanič prečita zapisnik 13. seje, ki je sprejet kot čitan z dvema malima popravkoma.

Br. Kris (408) prosi, da se ga oprostijo večerne seje, ker živi predaleč. Ker ni ugovora, br. predsednik izjavi, da je za večerno sejo oproščen.

Br. Muhvich izroči predsedniku sledeči protest z zahtevo, da se ga objavi v zapisniku: "Ker je konvencija odobrila priporočilo glavnega odbora na strani 50 vizoriziranih pravil, ki je nič drugega kakor popravljena lestvica Jugoslovanske bratske federacije, zato protestiram v imenu društev št. 182 in 176 in Minnesotske federacije društev proti sprejemu iste, in to iz sledečih razlogov: 1) Ker bolniška podpora je, oziroma bo znižana kakor tudi odškodnine in odpravnine. 2) Ker asement v vse te sklade ni popolnoma nič znižan, temveč v nekaterih razredih povšan. 3) Ker po mojem in društvenem mnenju je to priporočilo glavnega odbora smrtni udarec za članstvo in tudi za jednoto—zato prosim in zahtevam v imenu društev, katera zastopam, da se konvencija bolj globoko premisli ter zavzame to priporočilo gl. odbora. Zahtevam, da pride ta protest v zapisnik konvencije, brez ozira, če je ta protest upoštevan ali ne."

Br. OHP v imenu odseka za resolucije predlaga v sprejem sledečo resolucijo:

Zahvaln društvom SNPJ v Chicagu

Deseta redna konvencija SNPJ, zborujoča v Chicagu v maju 1933, se iskreno zahvaljuje društvom SNPJ v Chicagu za banket, s katerim so ta društva počastila člane konvencije v soboto 27. maja zvečer. Prav tako se 10. redna konvencija iskreno zahvaljuje društvom SNPJ v Chicagu za vse ostale prireditve, ki so dale članom konvencije dovolj užitka, poduka in zabave.

Resolucija je brez ugovora sprejeta.

Br. OHP prečita resolucijo, ki jo je predložil br. Gradišek (131) in katero je resolucijski odbor nekoliko popravil. Glasi se:

Resolucija o združevanju društev

Kadar se v eni naselbini pojavi želja, da se dvoje ali več društev želi združiti v eno iz namena, da se zniža društvene in glavne upravne stroške, se imajo pravico združiti, ako članstvo pri vsakem društvu odglasuje za združenje z dvetretjinsko večino glasov. Vsi člani morajo biti povabljeni pišmenoma na sejo s sporočilom, da se bo razpravljalo o združenju. Do glasovanja za ali proti združenju imajo pravico vsi člani, ki so imeli plačan asement v mesecu pred volitvami. Številka enega prejšnjih društev ostane kot je, združeno društvo pa zamore določiti novo ime in obenem lahko izvoli tudi nov odbor, ako odbor enega društva, katerega številka je ostala združenemu društvu, ni pri volji posloovati do konca termina. Vse premoženje in obveznosti se takoj po glasovanju prepisujejo na združeno društvo. Člani, ki so proti združenju, lahko vzamejo prestopne listke k drugemu bližnjemu društvu.

Resolucija je brez ugovora sprejeta.

Br. Zaitz, preda. nadz. odseka, priporoča, da se pokliče odsek za ustanove in publikacije, potem ko se izčrpa ostala poročila.

Br. Koplčič, ki vodi to sejo, ugotovi, da se bo tako zgodilo. Odsek za pritožbe, prošnje in priziva predloži sledečo zadevo:

Pritožba brata Franka Krabanja, člana društva št. 225, zaradi odklonjene bolniške podpore. Odsek je zadevo preiskal, zaslišal delegata imenovanega društva ter bolniškega tajnika in pregledal vse listine prejšnjih instanc, ter pronašel, da je omenjeni član kršil točko 18, f, člena XXIV jednotinih pravil, in ga ta odsek ne smatra upravičenim do bolniške podpore ter s tem potrjuje sklep porotnega odseka.

Predlagano in podpirano je, da se ta sklep odobri. Ni ugovora.

(Dalje prihajajo.)

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

Njegova povečana slika na steni jo je vzemirjala. Kadgar ga je pogledala, se ji je zdela, da se oživlja in da hoče stopiti iz okvira. Obe sila jo je v drugo sobo.

Potem je nekega dne razdrila njegovo posteljo in jo postavila v prvo sobo, svojo pa pomaknila k zidu. Na ta način si je prizadevala zabrisati premočne spomine na skupno življenje.

Zivela je skromno, zakaj tistih bore malo stotakov ji je kmalu pošlo, saj je Justinu koj, ko ji je sporočil številko vojne pošte, pričela pošiljati jedila, cigarete in toplo perilo, drugih dobodkov kakor vojno podporo, ki je bila komaj za največjo silo, pa ni imela.

Vojne ni bilo konec. Zdela se je, da se šele prav pričnjenja, saj je bila Evropa kakor podnetena, vse narode so nagnali v klanje. Mesto se je počasi in stanovito pretvarjalo in preobličevalo v novo smer, vojna se je razpasla na ulico, v hiše, šole, trgovine, cerkve, med starce in otroke, še v zraku samem je bilo kakor prenasičen oblak, ki vedno bolj pritiska na zemljo.

Prvo navdušenje je počasi prehajalo v navado, meseci so minevali, ne da bi se kaj spreminilo, novi vpklicanci so odhajali na fronto potrto in brez spremstva množic, bataljoni so korakali še vedno z godbo na postajo, bolnišnice in šole so se polnile z ranjenci, na cestah so se pojavili prvi oddelki vojnih ujetnikov, ki so kopali kanale, zmage so bile vedno večje, skoraj ni minil teden, da ne bi izobesili zastav.

Včasih je šla z otrokom na solnce. Pred zaslinimi kasarnami so vadili črnovojnike. Mlad kadet je s pištolo v roki poveljeval utrujenim možem in jih po pasje gonil v počepe. Ranjenji oficirji so se sprehajali po ulicah in posedali v kavarnah, ženske so željno pasle svoje oči na uniformah. In vsi ti tuji nemški, madžarski, poljski, češki oficirji so se zaljubljali v domačinke, ki so se opajale ob junaštvu svojih izvoljencev.

Grad je bil natrpan z interniranci.

Vse, karkoli je bilo sumljivo, so polovili in zaprli. Na Suhem bazarju so streljali na smrt obojone.

Vse to je ležalo nad mestom in vojna je počasi lezla v mozeg in kri. Seznamek mrtvecev in pogrešancev se je od dne do dne večal, otvarjali so vedno nove vojaške bolnišnice, gradili vedno več barak za ujetnike, vojaškim naborem — pregledovanjem pa ni bilo ne konca ne kraja.

Ana se je začela dolgočasiti.

Vse to življenje je počasi zadobilo svoj poseben izraz, ki je bil mogoč le med vojno. Moj bog, nič pomembnega se ni zgodilo, da bi jo dvignilo iz tega praznega, enoličnega životarjenja, ki se je razpaslo po stanovanju.

Pisma, ki jih je pisala Justinu, so bila vedno enaka. Dan za dnem. Saj že ne ve, kaj bi mu vse pisala, marsikaj pa ne sme, četudi bi mu rada sporočila. Da, o Bogdanu se da marsikaj napisati, o sebi — to večno tarnanje, da ga ni, to ugibanje o vrnitvi, ah ... ?

Prebira njegove vojnopostne dopisnice, pisma so zelo redka, kar mu oprošča, saj je razumljivo, da ne utegne toliko pisati kakor ona, in če primerja te dopisnice, vidi da so vse enake. Od zadnjega tedna so štiri. Zvečer pride Adam in mu jih bere na glas:

Prva dopisnica:

Draga ženka! Ze štiri dni smo v zaledju. Zdrav sem. Zavitka, o katerem mi pišeš, še nisem prejel. Danes smo sestrelili rusko letalo, ki je moralo pristati. Pilota smo ujeli. Od naše stotnije so trije mrtvi in več ranjenih. V nekaj dneh pojdemo zopet nazaj

v postojanke. Sporoči domačim najlepše pozdrave! Tebi in Bogdanu tisoč poljubov. Tvoj Justin.

Druga dopisnica:

Ljuba Ana! Tu se nam prav dobro godi. Danes sem videl, kako so obesili ruskega ogleduha. Teh je vse polno. Se ženske so med njimi! Pošlji mi Bogdanovo sliko. Zdaj je gotovo že velik. Jutri se bomo vrnili v linijo. Upam, da ne bo nič hudega. Poljub! Tvoj Justin.

Tretja dopisnica:

Draga žena! Ruse smo vrgli nazaj. V zadnji bitki je bil Jošt ranjen. Dobil jo je v desno roko in zdaj ne vem, kje je. Zelo hudo mi je, ker sva bila dobra prijateljca. Pisal sem njegovemu očetu in še ti piši Marti, če bi se karta izgubila. O dopustu pa ni govora. Najlepše pozdrave! Tvoj Justin.

Četrta dopisnica:

Cigarete sem prejel, hvala! Tu je hud mrz. Včeraj sem bil na nočni patrolji in bi nas Rusi kmalu zajeli, ker smo zašli. Danes je padel naš poročnik. Granata ga je popolnoma raznesla. Povišan sem v desetnika. Na vaju vedno mislim! Pa vidva ... ? Mnogo poljubov! Vajin Justin.

Adam pestuje Bogdana. Silno dela ima zdaj. Čez ure in še ponoči. Tovarna ima ogromno naročil za armado. Delavec je malo. Delajo vojaki in tako zaslužijo tovarne milijone z delavci, ki so zastojni.

Govorita o vojni, seveda, ko pa je vsepovsod vojna, kamorkoli se ozreš.

— To ni vojna, pravi Adam, to je hudič! Ves svet gori, na sto tisoče jih je že padlo, mesta so razdejana in vasi porušene, vrage pa ne odnehajo. Lahko cesarju in vsej njegovi zlahti kakor tudi generalom, ki jih ne dosežejo granate! Prasi se gonijo zadaj za fronto, žro in vsak teden so znova odklikovani z najvišjimi redi. Vse se mi tako zdi, da bo prišel čas, ko bodo te medalje obešali psom za vrat. Da bi se spametovali vsi avstrijski vojaki in namerili puške v one, ki so to vojno skuhali!

Toda Ana se dolgočasi.

Zdaj piše Justinu vsak tretji dan.

Skribi se pošastno množijo. Nikdar v življenju se ji ni pripetilo, da bi trpela zaradi nedostajanja. Doma je bilo vsega v izobilju. Nikoli se ni mučila z misljo kakor premnogi, kako je treba ravnati z mastjo, da bo za ves mesec. Zanjjo ni bilo meseca, ni bilo računa! Doma jo je zalagal oče, živina in njive, potem Justin in trgovina, zdaj pa, ko so ji pošli stotaki, se jo loteva obup.

Vojna podpora? Ah, to je bila vsotica, ki zanjo ni dosti pomenila. Ni se še mogla uživeti v skromnost, katere ni poznala.

Vsa obupana je stala v kuhinji.

Omara je bila prazna.

Moke ni več. V predalu je še malo riža, sladkorja komaj za dva dni, denarja pa niti bora! V trgovini je prvič kupila na upanje. Nekaj masti, kave, sladkorja in moke. Trgovci ji je svetoval, naj si nakupi večjo zalogo, ker vsega zmanjkuje, toda naprej ni mislila. Ko je bilo blago zloženo v omaro, se je oddahnila.

Mati ji je včasih s trga prinesla jajc in zelenjave, kar tako, ko je videla, kako je. Ani pa se je čudno zdela in jo je skelelo, kako krvavo potrebuje vse to, na kar ni prej nikoli pomislila. Kako važno, dragoceno ji je bilo danes eno jajce — včasih pa ji je bilo samo po sebi umljivo, da jih v kuhinji nikdar ne sme nedostajati.

(Dalje prihodnjič.)

Ameriški potni listi

Naturalizirani ameriški državljani, ki hoče potovati v inozemstvo, more prositi za ameriški pasport osebno pri klerku kateregabisodi federalnega sodišča. V mestih New York, Boston, Chicago, Seattle, New Orleans in San Francisco pa imamo posebne pasportne urade, kjer se dobiva potni list. Prosilec mora imeti pri sebi svoj državljanski papir, dve fotografiji in \$10 v gotovini. To je, kar stane ameriški potni list. Prosilec mora privedi s seboj kot prič o kakoga prijatelja, ki mora tudi dokazati, da je ameriški državljan.

Veljavnost ameriškega pasporta je sedaj omejena na dve leti. Pasport pa se more podaljšati za nadaljnji dve leti proti plačilu pristojbine \$5. Državni departament ima tudi pravico izdati pasport, ki naj bo veljaven za manj kot dve leti.

Ameriški pasporti se izdajajo brezpogojno ameriškim državljanom, tukaj rojenim ali naturaliziranim. Le v slučaju zadnjih zakon omejuje dobo, tekem katere smejo ostati v inozemstvu, ne da bi izgubili svoje ameriško državljanstvo. Ako naturalizirani državljan ostane več kot dve leti v deželi svojega

rojstva in več kot pet let v drugi inozemski deželi, se predpostavja, da je prenehal biti ameriški državljan, razun ako more dokazati, da je ostal dlje časa v inozemstvu radi neizogibnih in tehtnih vzrokov in da name-rava povrniti se v Združene države. Kot splošno pravilo velja, da konzuli ne smatrajo, da je kdo prenehal biti ameriški državljan, ako prosil za pasport, da se povrne v Združene države.

Posebna pravila pa veljajo za one, ki so bili nedavno naturalizirani. Oni sicer tudi lahko dobijo pasport in odpotujejo v inozemstvo, ali ako tekem prvih petih let po naturalizaciji začnejo stanovati v inozemstvu kot stalni rezidenti (ako do-bijo tam kako službo ali odprejo trgovino), se smatra, da so dobili svoje ameriško državljanstvo na goljufiv način, kajti državljanska prisega vključuje obljubo, da bodo tukaj stanovali. Konzuli smejo ovaditi takega državljana naturalizacijski oblasti, ki tedaj začne postopanje za izbris državljanstva. To velja torej za naturalizirane državljane tekem prvih let po naturalizaciji, ki so se za stalno preselili v inozemstvo. Oni ne smejo storiti ničesar, iz česar bi se lahko sklepa-lo, da so se nastanili v inozemstvu. — FLAS.

Brzina brezžičnih valov

Kaj je s takozvanimi "požiralci bacilov?"

Zadnja seja naravoslovnega odseka Francose akademije znanosti se je odlikovala po nekaterih predavanjih, ki so vzbudila tudi v javnosti večjo pozornost, nego so je deležna običajno druga predavanja te družbe nesmrtnikov.

Znani fizik Esclangon je govoril o poskusih, da bi določili brzino brezžičnih valov. Javnost navadno misli, da je brzina teh valov enaka brzini svetlobe, to je okroglo 300.000 km na sekundo ali v istem času več nego 7-krat okoli zemlje. S poskusi med Parizom in Buenos Airesom, pričemer so uporabljali kratke valove, pa so ugotovili, da znaša njih brzina komaj 270.000, pri velikih valovih pa pade celo na 245.000 km. Kje leži vzrok za to zmanjšano brzino, še niso ugotovili. Esclangon misli, da učinkujejo tukaj višje, električno nabite zračne plasti, ob katerih se valovi odbijajo kakor v ogromnih zrcalih, in sicer daljši valovi bolj nego krajši.

Se večje zanimanje je zbudilo morda predavanje znamenitega bakteriologa Calmetta o bakterijah, ki baje požirajo druge bakterije. Ze pred daljšim ča-

Milica v lavi žene farmarje v zapor. Kasneje so bili izpuščeni vsi razen trah.

soj je bakteriolog Harelle pre-senetil svet z odkritjem, da eksistira dotlej neznan vrsta bakterij, ki uničuje med drugimi zlasti nevarne bolezenske klice. Dal jim je ime "bakteriofagi," uničevalci, požiranci bakterij.

Jasno je, da se je začela znanost kakor širša javnost živo zanimati za te klice in že se je rodilo upanje, da bo mogoče z njimi odpraviti najhujše kuge, ki obiskujejo ljudi in živali, posebnop pa, ker so bakteriofagi po Harellovih navedbah človeku in živalim neškodljivi. Toda poznejši poskusi Harellova odkritja niso potrdili in Calmette trdi, da takšnih bakterij sploh ni.

Po njem so govorili še trije francoski botaniki o svojih poskusih, ki so pred vsem pokazali, da ima sečna kislina veliko vlogo tudi v rastlinskem organizmu. Po odkritju inškega rastlinskega fiziologa prof. Boseja, da eksistira tudi v rastlinah obtok sokov, ki spominja na obtok krvi v živalskem telesu, podaja novo odkritje nov dokaz, da je sorodnost med živaljo in rastlino veliko večja, nego smo nekoč menili.

Fotoelektrična stanica

Čudovitosti nevidnih robotov v Londonu

Londonški Science Museum je najmodernejši in najbogatejši muzej svoje vrste. Če misliš, da boš na posetu v njem naletel na tisoče in tisoče mrtvih reči, ki so razstavljene v dolgočasnih vrstah, se zelo motiš. Komaj si stopil namreč v vežo, te prestraši nenaden prasket in svetlobni signal. Osvetljena tabla ti pokaže pot do fotoelektrične razstave. Čudil se boš, kdo jo je osvetlil in kdo je signaliziral in morda se ne boš spomnil, da si storil to — ti sam. Seveda s pomočjo nevidnega žarka, ki si ga presekal na svoji poti.

Ko si ga presekal, si presekal obenem njegovo zvezo z nevidno fotoelektrično celico, električni tok se je vključil pri tem samodelno in izzval prej omenjene pojave. Z nekoliko nadaljnji koraki presekaš nevede drugi žarek, ki skrbi za to, da se omenjeno prasketanje in svetlobno signaliziranje ustavi. Vedel ne boš, da te je nevidni robot v tem času že avtomatično zabeležil kot novega obiskovalca. Se bolj se boš začudil, ko se odpro pred teboj vrata na razstavo in se za teboj zaprejo, ne da bi opazil kakšnega človeka. Tudi to se je zgodilo s pomočjo fotoelektrične stanice, ki je na ta način uresničila staro pravljico.

Kar vidiš na razstavi sami, ni nič manj čudovito. Nevidni roboti odpirajo ta vrata, štejejo pakete ali mimoidoče, steklenice za mleko ali jajca, vključujejo svetlobne signale in spravljajo svarilne zvonce v obrat kakor tudi cele električne centrale, prizigajo luči po mestih itd. Najzanimivejša in najnovejša pa je morda uporaba fotoelektrične stanice pri avtomatičnih telefonih, uporaba te stanice v vlogi telefonistke. Če pozoveš kakšno številko, ki je zasedena ali opuščena, bo stanica spravila v obrat neviden govorilni valj, ki ti bo po slušalki kratko in jasno sporočil, kako je s to številko. Pomote in nesporazumi so izključeni. Fotoelektrična stanica je res poklicana, da nam zrevolucionira življene in nam ustvari udobnosti in možnosti, o ka-

terih nismo doslej morda niti sanjali. Kratak obisk na njeno razstavo v londonskem znanstvenem muzeju te najboljše prepriča o tem.

Problem matere in otroka

O problemu matere in otroka se v svetovni literaturi gromadijo spisi in propaganda. Mati spada v rodbino, da rodi otroke, otroke pa naj rodi zaraditega, da — narod ne propade. V tem zmislu se danes vrši propagandna zlasti po deželah, po katerih nastopa reakcija, ki misli samo na obnovitev — recimo — naroda, ne misli pa obenem na to, da narod potrebuje, če se hoče obnoviti, preroditi in kulturno dvignati, tudi socialne predpogoje, to je pomoče za življenje in za zdrav razvoj in za kulturni napredek. O teh vprašanjih propagatorji pomnoževanja narodov ne govorijo ali kvečjemu objubljajo malenkostne premije, ki niso v nikakršnem sorazmerju z naraščanjem socialnih potreb ob številnejši in številnejši rodbini.

Nikomur ne prihaja na um, da bi zagovarjal propast tega ali onega naroda. In važna je naloga, da se rodi in vzraše zdrav, krepak narod, ker le tak se more razvijati in odločati v zgodovini. Nikakor pa ni prav in pametno, če bi kdo mislil, da se žilavost in zdravje naroda vrši samo potom množenja. Vrtnar, ki goji skrbno svoje rastline, preskrbi predvsem za predpogoje, v katerih se lahko rastline v njegovem vrtu razvijajo. Enako so tudi za razvoj človeške družbe socialni predpogoji bistveno vprašanje.

Današnje razmere pa, žal, v tem pogledu niso ugodne. Žena je ali delavka ali pa sužnja socialnih razmer. Večina delavskih rodbin živi v skromnih razmerah, rodbine z večjim številom članstva pa v večji ali manjši bedi. Iz bednih razmer pa ni pričakovati zdravega naraščanja.

Socialne razmere so danes take, da se rodbine boje otrok, ker jih ne morejo preživljati. Ni zaslužka, ni dela. Kako je materi pri arcu, če vidi svoje otroke stradati in če obenem še ve, da bodo ti ljubljenci najbrže str-

dali tudi, ko dorastejo, ne opešajo in pomrjo. Vse otroke rodbini in polno življenje sebi in drugim, cialni predpogoji za njih niso zdravi.

Ze stari narodi so se porodili. Današnja družba stiči bogata, dela isto. Dela tudi kulturni razvoj strah pred otroki to družbo življenje sebi in drugim, cialni predpogoji za njih niso zdravi.

Zato je vprašanje o nesocialno in v veliki meri di higienško vprašanje.

Vemo, da se taka vprašanja rešiti v štirih urah. Ali vprašanje je aktualno, da bi se morala dajati prav resno baviti. Odpravljanje plodu in nje nosečnosti bi se moralo diti zakonito. Pri delu male teh zakonskih določb, male prihajati v poštev v reditarnih in drugih določb, telesnih betožnosti pred di socialne razmere v rodbini družbi sploh. Zakaj, pogojev ni, je povsem da mora človeštvo prihirati, zaradi socialnih zapasti še bolj v vse oglenosti, ki jih je do vzročila naše nepopolna ka družba.

Vsa javnost naj ve, da cialne razmere termom zdravje in zdrav napre vseke družbe, za bodočo rodov. Nič drugega!

Roosevelt za znižanje mere na zadolženosti

Washington, D. C. — se je, da se predsednik velt strinja z načrtom, predložil v višji zbornici Bone in kateri določa znižanje obrestne mere na zadolženosti. Načrt prono bonдно izdajo, ki bi nižje obresti in kateri pokrila stare obligacijsednik in senator sta se la v tem, da je potrebna kampanja, ki naj bi lastnike vladnih bondbon znižanje obrestne mere no. Slična kampanja bi de pred nekaj meseci spešna.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in v drugih jezikih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLAN S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unljako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 094
Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustrezna priborja.